

Knjiga *Med krivdo i spravo* je zbirka izvrsnih radova mladoga bibliciste Jože Krašovca u njegovu rasponu od 1970. do 2000. godine. Budući da je on rođen u Podčetrtku, na samoj granici Slovenije i Hrvatske, slovenski mu je jezik lagan i tečan. Preporučam knjigu svećenicima, teolozima i svim kršćanskim intelektualcima. Ona će im ne samo približiti tajnu Svetoga pisma, nego u njima probuditi i razbuktati plamen ljubavi do Riječi Božje.

Adalbert Rebič

France ROZMAN, *Apokalipsa – Razodetje*.

Komentar. DZS, Ljubljana, 2000., 291 str.

France Rozman je profesor biblijskih znanosti (Novoga zavjeta) na Bogoslovnom fakultetu u Ljubljani (odnedavno u mirovini). Svega svojeg radnog vijeka nastojao je usadivati Sveto pismo u svoj narod. Zato je napisao niz izvrsnih biblijskih djela i prevodio Sveto pismo na slovenski jezik (*Jezusova blagovest*, 1979.; *Nova zaveza*, 1984.).

Knjiga *Otkrivenja* je vrlo složeno pisana pa je teška za razumijevanje. Ne samo zato što se u njoj radi o posljednjim tajnama spasenjske povijesti, nego još više zato što su govor, rječnik, stil neobični nama ljudima današnjice. Njen jezik je čak drukčiji nego jezik drugih biblijskih knjiga. Zato je moramo čitati vrlo pomno i oprezno tumačiti. Pisac *Otkrivenja* poseže za mnogim viđenjima koja su puna živopisnih slika, simbola i brojki. On nije namjerno tako pisao da ga ne bi nitko mogao razumjeti »do vremena svršetka« (*Dn* 12, 4), nego je pisao na takav zagonetni način jer nije mogao neprijatelje Crkve imenovati po imenu i događaje po njihovom povijesnom tijeku. To bi za nj bilo preopasno.

Zato je posegao za apokaliptičkim književnim oblikom koji su njegovi čitatelji mogli razumjeti. Oni su dobro poznavali apokaliptički govor Staroga zavjeta i bogate apokaliptičke izvanbiblijske književnosti. Ivan je *Otkrivenje* napisao zato da svoje suvremenike, progonjene kršćane, utješi i uvjeri ih u konačnu pobjedu Boga nad Sotonom, dobroga nad zlom, ljubavi nad mržnjom.

Po sadržaju vidi se da je *Otkrivenje* duboko usidreno u povijest posljednjih deset godina prvoga stoljeća, kad su kršćani bili užasno progonjeni zbog svoje vjere u Isusa Krista. Oni su u Ivanovom govoru prepoznali svoje vrijeme, svoje nevolje, ali i otkrili nadu u bolju budućnost, vjeru u pobjedu Božju nad svim zlim silama.

Knjiga *Otkrivenja* je danas vrlo suvremena. Mnogi je s velikim zanimanjem čitaju i u njoj otkrivaju ili misle da otkrivaju ono čega u njoj nema. Otkrivaju strahote suvremenoga vremena; potrese, atomske eksplozije, nuklearne elektrane, tvornice koje zagađuju okoliš i slično. U knjizi očito ima temelja i za takvo razmišljanje, ali *cum grano salis*. Na *Otkrivenju* se nadahnjuju osobito razne sljedbe, iznad svega Svjedoci Jehovini koji se vide spašenima među onih 144.000 izabranih. Neke govore o tisućljetnom kraljevstvu koje započinje godine 2000., i tako dalje. Dovoljno je sjetiti se brojnih filmova koji se u posljednje vrijeme, osobito na prijelomu tisućljeća nude gledateljima.

Otkrivenje nije povijesna knjiga, nego teološka, bogoslovna knjiga, knjiga vjere. Nju treba čitati s vjerom i u vjeri koju smo naslijedili od Isusovih učenika. Tek onda možemo pravilno shvatiti ono što pisac *Otk* opisuje.

France Rozman upravo tako želi čitati *Otk*, analizirati i čitatelju iznijeti nepatvorenu biblijsku poruku koja važi za sve vrijeme jednako.

Rozmanov komentar Knjige Otkrivenja ima 291 stranicu. U uvodnim razjašnjenjima (str. 16–56) razlaže ime knjige, značenje apokaliptike, narav knjige, njezin kršćanski biljeg, strukturu, podjelu, poruku, autora knjige, itd. *Glavni* dio knjige (str. 57–270) zauzimaju Rozmanova tumačenja Otkrivenja – poglavlje po poglavlje, redak po redak. *Na kraju* je pisac dodao bilješke, literaturu, stvarno kazalo (str. 271–291).

Komentar je temeljit, pisac ide do dna u istraživanju smisla pojedinih riječi i redaka i poglavlja, i to poznavajući dobro Stari i Novi zavjet i vrijeme u kojem je knjiga nastala. Pisac piše laganim stilom, razumljivim jezikom, sa smislom za današnje vrijeme i za današnje probleme. Komentar je visoko znanstven, ali i pastoralno usmjeren tako da se njime može svaki pastoralni djelatnik s velikom korišću služiti. Naše bi kateheze i propovijedi bile u odnosu na *posljednje stvari* mnogo jezgrovitije i jasnije kad bismo temeljito poznavali apokaliptičku i proročku literaturu Staroga i Novoga zavjeta. France Rozman bez sumnje tomu mnogo doprinosi da nam pomogne na tom putu.

Adalbert Rebić

Anton ZIEGENAUS, *Die Zukunft der Schöpfung in Gott. Eschatologie.*

Osmi svezak katoličke dogmatske teologije: Leo Scheffczyk – Anton Ziegenaus, *Katholische Dogmatik*, MM Verlag, Aachen, 1996., 323 stranice.

Djelo Antona Ziegenausa *Die Zukunft der Schöpfung* osmi je svezak opširne katoličke dogmatike: obrađuje katolički nauk o posljednjim stvarima: svršetak svijeta, smrt, život poslije smrti, uskrsnuće i novo

stvaranje. Raspravlja, dakle, o budućnosti čovjeka i sveg stvorenja. Premda su to stvari, nadamo se, vrlo daleke budućnosti, ipak su one od temeljnog značenja za zemaljski život svakog čovjeka. U svjetlu čovjekova svršetka i svršetka sveg stvorenja usmjeruje se i određuje sadašnjost. Eshatologija, tj. nauk o posljednjim stvarima teološki je odgovor na čovjekovo pitanje o njegovoj budućnosti, odgovor oblikovan u svjetlu teološkog razmišljanja o stvaranju i o Kristu, u svjetlu protologije i kristologije.

Knjiga ima 323 stranice. Sadrži četiri poglavlja i dodatak s popisom literature kojom se autor služio i koja je preporučena onima koji žele produbiti studije eshatologije. Slijedi popis autora i pojmova.

U *prvom* poglavlju Ziegenaus raspravlja o egzistencijalnom i teološkom kontekstu eshatologije. Eshatologija je čvrsto povezana s mnogim drugim teološkim temama i zahvaća duboko u život čovjeka pojedinca. Ona raspravlja, naime, o njegovoj apsolutnoj budućnosti. Čovjek kao duhovno i misleće biće ne može izmaknuti tom pitanju. Smrt i rođenje temeljni su događaji čovjeka pojedinca. Strah i nadanja pred smrću temeljna su osjećanja svakog čovjeka. S njima je povezana pojava grijeha i kazna za grijeh. Pitanje smrti, umiranja i života poslije smrti danas su egzistencijalna pitanja. Danas se smrt traumatizira, pojavljuje se ravnodušnost pred umiranjem, nada u zagrobni život se potiskuje ili tumači u svjetlu nekog unutarpovijesnog preoblikovanja čovjekove sudbine. To su razlozi zašto se katolička teologija bavi pitanjima čovjekove budućnosti, njegove smrti i onoga što poslije smrti slijedi.

U *drugom* poglavlju Ziegenaus razlaže biblijski nauk (Božja objava) i nauk crkvene tradicije koji utemeljuju katoličku eshatologiju. Biblija i tradicija, objava i predaja, dva su stupa na kojima počiva sva